

ORTA DOĞU'DA DEĐİŐİM VE TÜRKiYE

Editörler:

Atilla SANDIKLI & Erdem KAYA

İSTANBUL
2014

BİLGE ADAMLAR
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Mecidiyeköy Yolu Caddesi (Trump Towers Yanı)
No:10 Celil Ağa İş Merkezi Kat: 9 Daire: 36-38
Mecidiyeköy / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 217 65 91
Faks: +90 212 217 65 93
www.bilgesam.org
bilgesam@bilgesam.org

Atatürk Bulvarı Havuzlu Sok. No: 4/6
A. Ayrancı / Çankaya / Ankara / Türkiye
Tel : +90 312 425 32 90
Faks: +90 312 425 32 90

Copyright © TEMMUZ 2014
Bu yayının tüm hakları saklıdır.
Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin
izni olmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-605-9963-00-8

Editörler: Doç. Dr. Atilla SANDIKLI, Erdem KAYA
Kapak ve Dizgi: Sertaç DURMAZ

Baskı: Gülmat Matbaacılık
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi 1NE 4 Zeytinburnu / İstanbul
0212 577 79 77

İÇİNDEKİLER

Türkiye Cumhuriyeti'nin Orta Doğu Politikası	
İlter TÜRKMEN	1
İran Nükleer Krizinin Türkiye'ye Olası Etkileri	
Atilla SANDIKLI & Bilgehan EMEKLİER	39
Yeniden Yapılanan Orta Doğu'da Türkiye-İran Ekonomik İlişkileri	
Özüm S. UZUN	81
Orta Doğu'da Devrimler ve Türkiye	
Cenap ÇAKMAK, Mustafa YETİM & Fadime G. ÇOLAK	119
Arap Baharı Üzerinden Avrasya-Atlantik Rekabetini Yorumlamak	
Barış DOSTER	167
Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye	
Atilla SANDIKLI & Ali SEMİN	193
Suriye Sorunu ve Türk Dış Politikasına Toplumsal Bakış	
Salih AKYÜREK & Cengiz YILMAZ.....	257
Suriye'nin Kuzeyindeki PYD Yapılanması ve Türkiye	
Erdem KAYA & Bekir ÜNAL.....	277
ABD'nin Irak'tan Çekilmesi ve Türkiye'ye Etkileri	
Cenap ÇAKMAK & Fadime G. ÇOLAK.....	299
2. Körfez Savaşı'nın 10. Yılında Irak	
Atilla SANDIKLI, Ali SEMİN & Tuğçe ERSOY ÖZTÜRK.....	321
Kuzey Irak'ta Goran Hareketi ve KDP-KYB ile Denge Arayışları	
Ali SEMİN.....	365

SURİYE’NİN KUZEYİNDEKİ PYD YAPILANMASI VE TÜRKİYE*

Erdem KAYA**

Bekir ÜNAL***

Suriye’de Esed rejiminin Mart 2011’de başlayan kitlesel gösterileri silahlı kuvvetle bastırma girişimi muhalefetin silahlanmasına yol açmış, çatışmalar kısa süre içinde iç savaşa dönüşmüş ve rejimin ülkenin kuzeyindeki egemenliği fiilen sona ermiştir. Esed rejimi, krizin ilk dönemlerinde Özgür Suriye Ordusu’nun elde ettiği üstünlük karşısında ülkenin kuzeyinden çekilirken bu bölgede PKK/KCK terör örgütüyle¹ işbirliğine yönelmiştir. Baas rejimi, gerek ülkenin kuzeydoğusundaki Kürtlerin muhalefet saflarına katılmasını engellemek gerekse Özgür Suriye Ordusu’nun bu bölgedeki etkinliğini sınırlandırmak amacıyla PKK/KCK’ya destek sağlamıştır. Rejimin aynı zamanda örgütü, muhalefetin siyasi ve askeri açıdan teşkilatlanmasına destek veren Türkiye’ye misilleme yapmak amacıyla desteklediği değerlendirilmektedir.

PKK/KCK ise Suriye krizi ile birlikte bu ülkedeki uzantısı olan PYD’yi (Demokratik Birlik Partisi) güçlendirmeye, böylece Orta Doğu’da tesis etmeyi planladığı bağımsız devletin Suriye ayağını inşa etmeye odaklanmıştır. Terör

* Bu makale 8-9 Ekim 2013 tarihlerinde Kocaeli Üniversitesi’nde düzenlenen Uluslararası Güvenlik Kongresi’nde takdim edilen “PYD’nin Suriye’nin Kuzeyindeki Faaliyetleri ve Türkiye” başlıklı tebliğin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

** BİLGESAM Araştırma Koordinatörü

*** BİLGESAM Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü

1 Terör örgütü 2007’den itibaren KCK (Kürdistan Topluluklar Birliği) unvanını kullanmaktadır. Ancak örgüt kastedilirken hala PKK ifadesi tercih edilebilmekte, KCK ifadesi ise hatalı biçimde örgütün şehirlerdeki siyasi yapılanması anlamında kullanılmaktadır. Terör örgütünün hâlihazırda kullandığı unvan KCK’dır. KCK, örgütün silah bırakarak siyasi bir harekete dönüşme hedefi doğrultusunda geliştirdiği bir yapı değil, silahlı kuvvetine yasal çerçeveye kazandırmak ve devletleşmek gayesiyle tesis ettiği kümülatif örgütlenmenin adıdır. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2011/30790 sayılı kararla KCK adlı yapılanmanın PKK ile iltisaklı terörist bir yapılanma olduğuna hükmetmiştir. Nitekim Öcalan da bu ilişkiyi “PKK, KCK’dır” şeklinde özetlemektedir. PKK ise mevcut KCK yapılanmasında sözde yasama erkinden sorumlu Kongra-Gel’in altında örgütün “ideolojik ve ahlaki aygıtı” şeklinde konumlandırılmıştır. Bu nedenle bu çalışmada medyada ve ilgili literatürdeki kullanım da göz önünde bulundurularak 2007 sonrası örgüt kastedilirken PKK/KCK ifadesi tercih edilmektedir.

örgütü 2012'de Türkiye'ye karşı dağdaki silahlı güce dayalı “devrimci halk savaşı” kurgusuyla başlattığı saldırılardan netice alamayınca Suriye'nin kuzeyindeki etkinliğini artırabileceği şartların ortaya çıkmasını amaçlamış, örgütün dağ kadrosu ve Öcalan çözüm sürecini bu çerçevede kullanmayı tasarlamıştır. PKK/KCK böylece dağa çıkardığı çocuk ve gençlerin bir bölümünü Suriye'ye göndermeye ve PYD'nin bu ülkedeki özerk yönetim kurma girişimine ağırlık vermeye başlamıştır. Terör örgütü bu süreçte gerek Türkiye'de gerekse dünya kamuoyunda PYD'nin Suriye'nin kuzeyinde güçlenen varlığını ve özerk yönetim kurma çalışmalarını “Rojava Devrimi” ifadesiyle takdim etme çabası içine girmiştir. PKK/KCK böylece ülkenin kuzeyindeki örgütlenmesine ve özerklik teşebbüsüne, Suriye Kürtlerinin iradesiyle gerçekleşen bir halk devrimi görüntüsü kazandırmaya çalışmıştır.

PKK/KCK'nın yöneticileri ve örgütün siyasi kanadı niteliğinde faaliyet gösteren BDP, Suriye'nin kuzeyinden bahsederken “rojava” (batı) ifadesini tercih etmektedir. Örgütün yayın organlarının, Suriye Kürtlerinin yaşadığı bölgelerde daha önce kullanılmayan ve bölgedeki mevcut yer adlarıyla bir ilişkisi bulunmayan bu ifadeyi tedavüle sokma çabası dikkat çekmektedir. Medyada bu kelimenin doğal bir yer adı gibi kullanılması ise Suriye'nin kuzeyinin “rojava” ifadesiyle özdeşleşmesine neden olmakta, PYD lehine yürütülen propagandaya dolaylı biçimde hizmet etmektedir. Terör örgütünün “rojava” ifadesini kullanılmasını sağlayarak bu bölgenin Suriye'nin bir parçası değil, KCK örgütlenmesi çerçevesinde tasarlanan bağımsız devletin batı bölgesi olduğu yönünde bir algı inşa etmeye çalıştığı değerlendirilmektedir. Nitekim KCK projesi batıda (rojava) Suriye'nin kuzeydoğusunu, kuzeyde (bakur) Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerini, güneyde (başur) Irak'ın kuzeyini ve doğuda (rojhilat) İran'ın kuzeybatısını ihtiva etmektedir.

Örgütün Stratejisinde Beşinci Safha: Devletleşme

PKK terör örgütü, 1978 yılında Orta Doğu'da Marksist-Leninist ideolojiye dayalı birleşik bağımsız bir Kürdistan kurmak ve bölgedeki Kürt toplumlarını bu hedef doğrultusunda dönüştürmek maksadı ile kurulmuştur. Yerel, bölgesel ve küresel şartlara bağlı olarak eylem yöntemlerinde, yapılanmasında, stratejisinde değişikliklere giden terör örgütü, farklı söylemler geliştirse de

Orta Doğu'da bağımsız bir Kürdistan hedefinden vazgeçmemiştir. PKK'nın Türkiye'de yoğun terör eylemlerine başladığı 1984'den bugüne takip ettiği strateji incelendiğinde, bu stratejinin beş safhaya ayrıldığı görülmektedir.

PKK, Türkiye'de terör eylemlerine başladığı ilk safhada (1984-1989) Güneydoğu Anadolu'daki Kürt kökenli vatandaşları sindirmeyi ve Kürtleri temsil iddiasıyla ortaya çıkan diğer örgütleri etkisiz hale getirmeyi hedeflemiştir. Örgütün bu hedefinde nispeten başarılı olduğu, yoğun terör saldırıları gerçekleştirerek bölge halkını belirli ölçüde sindirdiği ve diğer oluşumları etkisizleştirdiği gözlenmiştir. PKK terör örgütü ikinci safhada (1989-1995) gerilla aşamasına geçmeyi, bölgede sınırlı bir toprak hâkimiyeti ve halk desteği kazanmayı hedeflemiştir. Örgüt ikinci safhadaki bu hedeflerinde ise başarısız olmuş, Türkiye sınırları içinde herhangi bir bölgede hâkimiyet kuramadığı gibi Kürt kökenli vatandaşlar da örgütün yanında yer almamış ve Irak'ın kuzeyine göç etmeyi reddetmiştir. Ancak diğer taraftan ilk iki safhada Türkiye'nin teröristle mücadele ile sınırlı terörle mücadele anlayışının ve güvenlik güçlerinin yanlış uygulamalarının örgütün militan kazanmasına yol açtığı ifade edilebilir.²

Terör örgütü, ikinci safhadaki tecrübeden hareketle üçüncü safhada (1995-1999) batıdaki büyük kentleri kapsayacak şekilde Türk-Kürt ayrışmasını tetikleyecek yoğun terör eylemlerine yönelmiştir. PKK, üçüncü safhada Türk milliyetçiliğinin radikalleşmesine hizmet edecek ve Türklerin Kürtlere karşı tepki vermesine yol açabilecek eylemlere odaklanmış, ancak bu hedefinde de büyük ölçüde başarısız olmuştur. Türklerle Kürtler arasındaki ortak kültürel değerler ve ortak tarihi tecrübe örgütün bu maksadını boşa çıkarmış, iki topluluk arasında kutuplaşma gerçekleşmemiştir. Türk-Kürt birlikteliğini ifsat projesi akim kalan terör örgütü, bu safhada güvenlik güçleri karşısında ağır kayıplar vermiş, salt silahlı bir örgütlenme ile netice alamayacağını idrak etmiştir. PKK, Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi üzerine de siyasetleşme ağırlıklı bir strateji takip etmiştir. Dördüncü safha olarak tanımlanabilecek bu süreçte (1999-2005), Öcalan muhtemel bir idam kararının önüne

² İhsan Bal, "Türkiye'de Terörle Mücadele: PKK Örneği," *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, Der. İhsan Bal ve Süleyman Özeren, (17-77), (Ankara: USAK Yayınları, 2010), 42-46.

geçmek ve PKK'nın çözülmesini engellemek için örgüte Kuzey Irak'a çekilme talimatı vermiştir. Terör örgütü, bu safhada TAK gibi farklı isimler altında terör eylemlerine devam ederken KONGRA-GEL ve KADEK unvanlarıyla meşru bir siyasi hareket hüviyeti kazanmayı hedeflemiştir. 2004'te tek taraflı ateşkesini bozarak terör eylemlerine ağırlık veren terör örgütü, siyasallaşma sürecini de canlı tutmaya çalışmış, Türkiye'deki Kürtlerin yegâne temsilcisi olarak muhatap alınmayı amaçlamıştır.³

Terör örgütü siyasallaşma safhasının ardından ilk etapta KKK, daha sonra ise KCK örgütlenmesiyle devletleşmeye aşamasına geçmeye başlamıştır. Bu nedenle 2005 sonrası dönem terör örgütünün doğrudan devletleşme hedefiyle hareket ettiği beşinci safha olarak adlandırılabilir. Beşinci safhada örgütün kırsalda, şehirlerde ve yurtdışındaki faaliyetleri bütüncül bir nazarla incelendiğinde, bu faaliyetlerin bir devlet inşa projesine tekabül ettiği anlaşılmaktadır. Beşinci safhadaki devletleşme faaliyetlerinin ağırlık merkezi Türkiye olmakla birlikte, bu proje İran, Irak ve Suriye'de Kürtlerin yoğun olduğu bölgeleri de kapsamaktadır. Nitekim şartlar olgunlaştığında Suriye örneğinde görüldüğü gibi diğer bölgelerdeki devletleşme faaliyetlerinin de hızlandırılabilceği görülmektedir.

KCK'nın Tesisi

PKK, 1999'da Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinden sonraki süreçte müzahir dış aktörlerin yönlendirmesiyle ve Öcalan'ın cezaevinden avukatları aracılığıyla gönderdiği talimatlar doğrultusunda devletleşme faaliyetlerini planlamaya başlamıştır. Bu süreçte Öcalan'ın serbest bırakılmasını temel hedeflerinden birisi haline getiren örgüt, PKK'nın terör listelerine girmesiyle farklı isimler kullanmaya başlamış, bu isimlerle siyasallaşma sürecine girdiği yönünde bir izlenim oluşturmaya çalışırken devletleşme hedefine yönelmiştir. Nisan 2002'den itibaren KADEK, Kasım 2003'ten itibaren KONGRA-GEL, Mart 2005'ten itibaren KKK (Koma Komalen Kürdistan) isimlerini tercih eden terör örgütü, Mayıs 2007'de KCK (Koma Civaken Kürdistan) unvanını kullanmaya başlamıştır.

³ İhsan Bal, "Türkiye'de Terörle Mücadele: PKK Örneği," 46-51.

Terör örgütü, Orta Doğu'da dört parçalı bağımsız bir Kürdistan hedefine yönelik, 2002'de Irak'taki kolu PÇDK'yı (Partiya Çaresera Demokrati Kürdistan-Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi), 2003'te Suriye'deki uzantısı PYD'yi (Partiya Yekitiya Kürdistan-Kürdistan Demokratik Partisi) ve İran'daki uzantısı PJAK'ı (Partiya Jiyane Azade Kürdistan-Kürdistan Özgür Yaşam Partisi) kurmuştur. Örgüt devletleşme faaliyetlerinin Türkiye ayağını Aralık 2004'ten itibaren TÜDEK (Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu), Mart 2005'ten itibaren TK (Türkiye Koordinasyonu) adı altında yürütmüş, Kongra-Gel'in Nisan 2006'daki 4. Genel Kurulu'nda TK isminin TM (Türkiye Meclisi) olarak değiştirilmesi yönünde karar almıştır. Terör örgütü, Kasım 2006'da KKK/TM'nin yeniden yapılandırılması ve gelecek dönem faaliyetlerinin planlanması amacıyla İstanbul'da Bağcılar DTP ilçe binasında bir konferans düzenlemiş, bu konferansta Türkiye'deki TM yapılanmasının aynısının İran, Irak ve Suriye'de de hayata geçirilmesini kararlaştırmıştır. Mayıs 2007'den itibaren KCK unvanını kullanmaya başlayan örgüt, devlet inşa faaliyetlerinin Türkiye ayağını KCK/TM adı altında icra etmeye, PJAK, PÇDK ve PYD üzerinden de diğer üç ülkedeki faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır.

Terör örgütü, ilk etapta “demokratikleşme” söylemiyle Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de özerklik elde etmeyi ve bu özerk yönetimlerin merkezi devletlerle birlikteliğini konfederal düzeye çekmeyi amaçlamaktadır. Örgüt sonrasında ise etnik milliyetçilik temelinde bağımsızlığa giden nihai aşamaya geçmeyi ve Orta Doğu'da bu özerk bölgelerin parçalarını oluşturduğu müstakil bir konfederal sistem ihdas etmeyi tasarlamaktadır. Nitekim örgütün Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki uzantılarını 2005'ten itibaren KKK kapsamında, 2007'den itibaren ise KCK yapılanması kapsamında bu hedefe sevk ettiği, dört ülkedeki eylem stratejilerini bir bütünlük içinde belirlediği müşahade edilmiştir. ABD'nin Irak'ı işgali döneminde Kandil bölgesindeki varlığını güçlendirerek Türkiye'deki terör eylemlerine ağırlık veren örgüt, Arap ayaklanmaları başlayınca Türkiye'ye karşı dağdaki silahlı güce dayalı “devrimci halk savaşı” stratejisini uygulamaya çalışmıştır. Suriye krizi sürecinde ise terör örgütü, Esed rejimi ve Tahran'ın desteğiyle PYD'nin güçlenmesine odaklanmış, Türkiye'de ateşkes ilan ederek Suriye'nin kuzeyindeki devletleşme faaliyetlerini hızlandırmıştır.

PYD'nin Suriye'nin Kuzeyine Yerleşmesi

Suriye krizinin yol açtığı anarşide Esed rejiminin desteği, PKK/KCK terör örgütünün ülkenin kuzeyinde PYD adı altında hızla örgütlenmesine, silahlı militan sayısını artırmasına ve idari yapılar teşkil etmeye başlamasına zemin hazırlamıştır. Esed rejimi ilk etapta geçmişte tutuklayıp serbest bıraktığı ve ülkeye girişini yasakladığı PYD lideri Salih Müslim'i Suriye'ye davet etmiş ve hapishanelerdeki PYD mensuplarını serbest bırakmaya başlamıştır. Müslim'le gerçekleştirilen görüşmelerin ardından PKK/KCK'nın Suriye'deki varlığı desteklenmiş, örgütün PYD yapılanması çerçevesinde ülkedeki siyasi ve silahlı faaliyetleri serbest bırakılmıştır. Bu dönemde PYD, ülkenin kuzeyindeki diğer Kürt siyasi oluşumların aksine Esed rejimi lehinde bir tutum geliştirmiş, Muhaberat ve Şebbiha güçleri ile birlikte hareket etmeye başlamıştır.⁴ Nitekim 2012 yılında (İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından) KCK soruşturması kapsamında hazırlanan ikinci iddianamede Öcalan'ın Nisan 2011'de avukatları aracılığıyla Beşşar Esed'e bir işbirliği mektubu gönderdiği, mektupta PYD'ye ülkenin kuzeyinde sağlanacak idari yetkiler karşılığında örgütün rejimi destekleyeceğinin ifade edildiği ortaya çıkmıştır.⁵

Esed rejimi, 2012 yılında PKK/KCK'nın ülkenin kuzeyinde yer alan İdlip, Kobani ve Kamışlı bölgelerinde kamp açmasına, çocuk ve gençleri silahaltına almasına izin vermiş ve örgüt mensuplarının Irak'tan Suriye'ye girişini kolaylaştırmaya başlamıştır. Örgüt bu dönemde PYD yapılanması çerçevesinde Suriye'deki Kürt nüfustan yaşları 14-20 arasında değişen çocuk ve gençleri silahlı kadrosuna dâhil etmeye başlamıştır. 2012 yılının ilk yarısında PKK/KCK mensubu yaklaşık 800 terörist, Irak üzerinden Suriye'ye geçmiş, böylece yaklaşık 1000 kişilik bir silahlı kadroya sahip olmuştur. Bölgede ikamet eden Kürtlere kamplardaki silahlı eğitimlere katılma çağrısında bulunan PYD, Türkiye sınırında ve belirlediği diğer kontrol noktalarında görevlendirilecek militanlara ödeme gerçekleştirileceğini ilan etmiştir. Bu dönemde bölgede-

4 "Suriyeli Kürt Lider: PYD'nin yüzde 80'i El Muhaberat Üyesi," *Cihan Haber Ajansı*, 23 Mayıs 2013, Erişim tarihi: 12 Nisan 2014, <http://cihan.com.tr/news/1038154-Suriyeli-Kurt-lider-PYD-nin-yuzde-80-i-El-Muhaberat-uyesi-CHMTAzODE1NC8x>.

5 İkinci KCK İddianamesinin tam metni için bkz: "İşte Savcı'nın KCK Şeması," *Habertürk*, 4 Nisan 2012, Erişim tarihi: 13 Nisan 2014, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/730683-iste-savcinin-kck-semasi>.

ki örgüt mensuplarının gıda ihtiyacının Esed rejimi tarafından karşılandığı, Beşşar Esed'in terör örgütü yöneticilerinden Fehman Hüseyin ve Mustafa Karasu ile görüşmeler gerçekleştirdiği ve bu görüşmelerde örgüte mali destek sözü verildiği basına yansımıştır.⁶ Esed rejimi bu süreçte Suriye'nin kuzeyinde çekildiği bölgeleri kendi iradesiyle PYD'ye bırakmaya başlamış, PYD'ye bağlı silahlı militanlar rejimin çekildiği yerleşim yerlerinin kontrolünü peyderpey ele geçirmiştir.

PYD, Suriye'deki Kürt siyasi partiler tarafından Ekim 2011'de kurulan Kürt Ulusal Konseyi'ne ilk etapta katılmamış, ülkenin kuzeyindeki silahlı militan varlığını artırarak bölgede kendi tekelinde bir idari yapı teşkil etmeye yönelmiştir. PYD bu kapsamda, Suriye'deki diğer Kürt siyasi partileri kontrol etmek amacıyla Ulusal Konsey adı altında bir çatı örgüt kurmuş, daha sonra bu yapının adını Batı Kürdistan Halk Meclisi olarak değiştirmiştir. PYD'nin bölgedeki diğer Kürt siyasi partileri kendi güdümünde tek çatı altında toplama girişimi başarısız olmuş, ancak Esed rejiminin sağladığı destek sayesinde PYD kısa süre içinde diğer partilere göre daha etkili hale gelmiştir. PYD bu dönemde hem Esed rejiminin desteğinin devam etmesi hem de bölgedeki Kürtlerin desteğini kazanmak için birbiriyle çelişen söylem ve eylemlere yönelmiştir. PYD bir yandan Kürtlerin haklarını savunduğunu iddia ederken diğer taraftan Suriyeli Kürtlerin Esed rejimine karşı birleşmesini engellemeye çalışmış, nadiren de olsa Esed karşıtı sloganlar atılan gösteriler düzenlerken bölgedeki Esed rejimi karşıtı diğer gösterileri Muhaberat'la eşgüdüm halinde şiddet kullanarak bastırmıştır.⁷

PYD dışındaki partiler tarafından Kuzey Irak Kürt yönetiminin desteğiyle kurulan Kürt Ulusal Konseyi, ilk toplantısından itibaren demokratik bir Suriye'nin inşası için rejim değişikliği vurgusu yapmış, Kürtlerin Suriye'nin parçası olduğunu beyan etmiştir. Kürt Ulusal Konseyi, Esed rejimi karşıtı bir siyasi çizgi geliştirirken PYD rejimle işbirliği halinde hareket etmiş, imkân ve kabiliyetlerini muhalefetin ülkenin kuzeyinde Kürtlerin ikamet ettiği bölgelerde güçlenmesini engellemek için kullanmıştır. Kuzey Irak Kürt yöneti-

⁶ Arda Akın, "Esad'dan 3 Yeni PKK Kampı," *Hürriyet*, 28 Temmuz 2012, Erişim tarihi: 24 Şubat 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/21086011.asp>.

⁷ Serhat Erkmen, *Suriye'de Kürt Hareketleri*, Rapor No: 127, (Ankara: ORSAM, 2012), 24-25.

mi lideri Mesut Barzani, Esed sonrası dönemde Suriye'nin kuzeyindeki Kürt nüfusu kontrol etmek amacıyla Kürt Ulusal Konseyi'ni güçlendirmeye çalışırken, PYD Esed rejiminin himayesi ve PKK/KCK'nın sağladığı militan desteğiyle bölgedeki bazı yerleşim birimlerinde devlet dairelerini ele geçirmiş ve bu birimleri fiilen yönetmeye başlamıştır. Diğer taraftan PYD'nin, Esed rejiminin Özgür Suriye Ordusu karşısında nispeten zayıfladığı ve rejimin devrilme ihtimalinin arttığı bu dönemde Kürt Ulusal Konseyi ile birlikte hareket etme seçeneğine yöneldiği anlaşılmaktadır.

PYD, Barzani'nin girişimiyle diğer Suriyeli Kürt partileriyle Temmuz 2012'de Erbil'de bir araya gelmiş, toplantıda daha sonra Erbil Anlaşması olarak adlandırılacak bir mutabakat metni kabul edilmiştir. Erbil Anlaşması'yla PYD, Kürt Ulusal Konseyi'ne katılmış ve konsey bu aşamadan sonra Kürt Yüksek Konseyi unvanını kullanmaya başlamıştır. PYD böylece PKK/KCK terör örgütü çizgisinde Esed rejimiyle birlikte hareket ederken, Suriye'de Kürtleri temsilen kurulan ve rejime muhalif bir oluşum içinde yer alarak çelişkili tutumunu sürdürmüştür. PYD'nin diğer Kürt partileriyle uzlaşmak gayesiyle değil rejimin devrilmesi halinde Kuzey Irak Kürt yönetimi ve Kürt Ulusal Konseyi karşısında mevzi kaybetme ihtimalini göz önünde bulundurarak Barzani öncülüğünde tesis edilen siyasi oluşuma katıldığı değerlendirilmektedir. Nitekim Erbil Anlaşması'nı takip eden süreçte PYD, içinde bulunduğu Kürt Yüksek Konseyi'nden bağımsız hareket etmiş, Suriye'de etkili olduğu yerleşim birimlerinde kendi tekeline oluşturmaya yönelik faaliyetlerini sürdürmüştür.⁸ PYD, anlaşmaya rağmen diğer Kürt siyasi partileri üzerinde baskı kurmaya devam etmiş, KCK projesi çerçevesindeki hedeflerinden vazgeçmemiştir.

2013 yılında Suriye krizinde dengelerin Esed rejimi lehine değişmesi ve Türkiye'de çözüm sürecinin başlaması PYD'nin konumunu güçlendirmesine hizmet etmiştir. Rejime bağlı güçler tarafından kimyasal silah kullanımının tespit edilmesine rağmen, ABD ve Batılı ülkelerin rejime karşı askeri bir müdahaleye sıcak bakmaması, Özgür Suriye Ordusu'na sağlanan destek azalırken İran ve Hizbullah'ın rejime sağladığı desteği artırarak sürdürmesi

8 Hevidar Ahmed, "KNC Leader: Syrian Kurds are Disappointed by PYD's Actions," Abdülhekim Beşar'la Söyleşi, *Rudaw*, 1 Ağustos 2012, Erişim tarihi: 10 Ağustos 2012, <http://www.rudaw.net/english/interview/5030.html>.

krizde dengelerin Esed rejimi lehine değişmesini sağlamıştır. Esed rejiminin muhalefet karşısında nispi bir üstünlük elde ettiği bu dönemde PYD ülkenin kuzeyindeki devletleşme faaliyetlerini hızlandırma imkânı kazanmıştır. Muhalefet içinde İran'ın ve Esed rejiminin dolaylı desteğiyle ortaya çıkan radikal unsurlar, Batılı ülkelerin Suriye muhalefetiyle ilgili kanaatini olumsuz etkilerken, PYD'nin bu unsurlar yanında ehven-i şer olarak takdim edilebileceği bir konjonktür yakalanmıştır. Nitekim Türkiye'de de, PKK/KCK terör örgütünün uzantısı niteliğinde faaliyet gösteren siyasi unsurlar ve örgüt sempaticileri çevreler bu argümanı kullanmış, Suriye'deki radikal oluşumlarla mukayese edildiğinde PYD'nin makul bir aktör olduğu tezini gündeme getirmiştir.

2013 yılında Türkiye'de başlatılan çözüm süreci de PKK/KCK'nın PYD yapılanmasıyla Suriye'nin kuzeyine yerleşmesine katkı sağlamıştır. Çözüm sürecinde terör örgütü dağ kadrosunun bir bölümünü Suriye'ye kaydırmış, sürece rağmen Türkiye'de dağa çıkardığı çocuk ve gençleri PYD saflarında savaşmak için bu ülkeye götürmüştür. Örgüt, çözüm süreci kapsamında Türkiye sınırları içindeki silahlı unsurlarını geri çekme vaadini yerine getirmemiş, süreci Türkiye'nin doğu ve güneydoğusu ile birlikte Suriye'nin kuzeyinde özerk bir yönetim kurma hedefi doğrultusunda istismar etmiştir. Çözüm süreci, güvenlik güçlerinin operasyonlarının durdurulmasıyla toparlanan, KCK mensuplarının serbest bırakılmasıyla devletleşme projesini hızlandıran terör örgütünün Suriye'ye odaklanmasına imkân tanımıştır. Süreç aynı zamanda PKK/KCK'nın sivil uzantıları vasıtasıyla Türkiye'de, Orta Doğu'da ve Avrupa'da yoğun bir PYD propagandası yapabileceği şartların oluşmasını sağlamıştır. Terör örgütü çözüm sürecinin sağladığı psikolojik ortamda, Suriye'nin kuzeyinde Esed rejimiyle işbirliği yapan, kendi otoritesine muhalefet eden aktörlere hayat hakkı tanımayan ve Öcalan'ın liderliğini dikte eden PYD'nin faaliyetlerini "Rojava Devrimi" olarak takdim etmeye çalışmıştır.

PYD'nin, 2013 yılından itibaren Suriye krizinde değişen dengeler ve Türkiye'de başlayan çözüm süreci sayesinde bölgede tekel olma hedefi doğrultusunda daha rahat hareket ettiği gözlemlenmiştir. PYD, bu süreçte bölgede kantonlardan oluşan Kamışlı merkezli özerk bir yönetim kurma teşebbüsünde bulunmuş ve Suriye'de faaliyet gösteren Kürt Yüksek Konseyi üyesi partileri kontrol etmeye çalışmıştır. Bu dönemde Barzani'ye yakın Suriye Kürdistan

Demokrat Partisi mensuplarının PYD tarafından tutuklanması, PYD-KDP arasında gerilimi tırmandırmış, Barzani Suriye'nin kuzeyi ile Kuzey Irak arasındaki Fişhabur sınır kapısını kapatmış, Salih Müslim'in Kuzey Irak'a girişini engellemiştir. PYD bölgede Kuzey Irak Kürt yönetimiyle artan gerilimi yönetmeye çalışırken diğer taraftan yurtdışı temaslarını artırarak "tanınma" arayışına başlamıştır. PYD lideri Salih Müslim Nisan 2013'te İsveç'i, aynı yıl içinde Ağustos'ta İran'ı, Aralık ayı içinde de Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret etmiş, bu ziyaretler çerçevesinde Suriye'deki faaliyetlerinin desteklenmesini talep etmiştir.

2011-2014 dönemindeki faaliyetleri incelendiğinde PKK/KCK'nın, Suriye kriziyle birlikte bu ülkedeki yapılanmasına özerklik kazandıracak imkân ve kabiliyetlere sahip olmayı hedeflediği gözlenmektedir. Örgüt bu hedef doğrultusunda, insanlığa karşı suç işleyen Esed rejimiyle birlikte hareket etmiş, Suriye'deki uzantısına sağlanan serbestlik karşılığında rejimin menfaatleri doğrultusunda Kürtlere baskı uygulamıştır. PYD'nin ortaya çıkışı Suriyelilerin Esed rejimi karşısında topyekûn hareket etmesini imkânsız kılmış, Kürtlerin muhalefet safına katılmasını büyük ölçüde engellemiştir. PYD böylece Esed rejiminin varlığını sürdürmesine katkı sağlamış, Özgür Suriye Ordusu'nun ülkenin kuzeyindeki etki alanını sınırlandırmış ve bu bölgenin muhalefetin denetimine girmesini önlemiştir. Nitekim rejimin PYD yapılanmasına destek vermesinde, Özgür Suriye Ordusu'nu zayıflatma ve muhalefete sağladığı desteğe karşılık Türkiye'ye diyet ödetme çabasının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan rejimin, PYD'nin sürdürülebilir bir yönetim kuramayacağı öngörüsüyle ülkenin kuzeyinde terörist bir yapılanmayı, Kuzey Irak Kürt yönetimi güdümünde kurulabilecek bir idari yapıya tercih ettiğine ilişkin görüşler de vardır.⁹

PYD'nin Özerklik Hedefi

PYD yapılanması, PKK/KCK terör örgütünün Orta Doğu'da gerçekleştirmeyi planladığı "Bağımsız Birleşik Kürdistan" projesinin Suriye ayağına tekabül etmektedir. Terör örgütü, KCK-TM ile Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda,

⁹ Serhat Erkmen, *Suriye'de Kürt Hareketleri*, 33.

PJAK ile İran'ın kuzeybatısında ve PÇDK ile Irak'ın kuzeyinde amaçladığı özerklik taktik ara hedefine Suriye'nin kuzeyinde PYD ile ulaşmaya çalışmaktadır.

PYD'nin parti tüzüğü incelendiğinde Suriye'nin kuzeyindeki bu örgütün, KCK yapılanması ile bütünlük arz ettiği görülmektedir. PYD'nin parti tüzüğünde “Örgütlenme Nedir?” başlıklı 2. bölümde “PYD'nin Abdullah Öcalan'ı KCK'nın, Kürdistan halkının, Kongra-Gel'in ve Rojava Kürdistan'daki Kürt toplumunun önderi olarak kabul ettiği” ifade edilmektedir. “Örgüt Üyeleri” başlıklı 3. bölümün C bendinde ise “Parti üyelerinin Abdullah Öcalan'a bağlı kalarak onun özgürlüğü için mücadele etmesi, Kürdistan'da demokratik konfederalizm sisteminin oluşması için büyük çaba göstermesi gerektiği...” belirtilmektedir. Parti tüzüğünde, PYD'nin Öcalan'ı önder olarak gördüğü, demokratik konfederalizm stratejisinin Suriye'deki yapılanmasını oluşturmayı hedeflediği, Rojava adı altında KCK örgütlenmesinin bir parçası olduğu, örgüt üyesi olmak için “Önder Apo'ya inanmak” şartını esas aldığı ve Öcalan'ın özgürlüğünün sağlanmasının parti hedeflerinin arasında yer aldığı görülmektedir.¹⁰

PYD, 2013 yılından itibaren Suriye'nin kuzeyinde Afrin, Kobani ve Cezire'de üç kantondan oluşan özerk bir yönetim inşa etmeye odaklanmıştır. PYD bu sözde üç kantonda kendi tekelinde Kamışlı merkezli bir idari yapı tasarlamakta, bölgedeki diğer unsurlardan da temsilcilerin yer aldığı bir kurucu meclis oluşturmaya çalışmaktadır. Ancak, Suriye muhalefeti ve Kürt siyasi partilerinin üyesi olduğu Suriye Kürt Ulusal Konseyi, PYD güdümünde kurulacak bir özerk yönetime muhalefet etmekte, PKK/KCK'nın Suriye Kürtleri üzerinde tahakküm kurma hedefine karşı çıkmaktadır. Kürt Ulusal Konseyi, Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) ile birlikte hareket ederek Kürtlerin siyasi haklarının genişletilmesini amaçlarken, PYD Esed rejimiyle birlikte hareket ederek KCK güdümünde bir özerklik tesis etmeyi hedeflemektedir. Suriye'deki diğer Kürt siyasi partileri genel olarak Kürtlerin siyasi ve kültürel haklarının anayasal güvence altına alınması gibi

10 Rêzîkname Partiya Yekîtiya Demoqrata (PYD) [PYD Parti Tüzüğü], 2010, http://www.pydrojava.net/ku/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=24&Itemid=73.

taleplerde bulunurken PYD, bölgedeki yerel gerçeklikten kopuk Kandil merkezli bir ulus-devlet projesini gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Suriye Kürt Ulusal Konseyi ile birlikte hareket etmeyen ve diğer Kürt partileriyle imzaladığı Erbil Anlaşmasına riayet etmeyen PYD, rejimin desteği ve sahip olduğu silahlı kuvvet sayesinde bölgede tamamen kendi güdümünde bir özerklik hedeflemektedir. PYD Nisan 2014'te Afrin, Kobani ve Cezire'deki sözde kantonlarda geçerli olacağını belirttiği bir "siyasi partiler kanunu" çıkardığını açıklamıştır. PYD, bu "kanun" kapsamında bölgede faaliyet gösteren partilerin kantonlar dışındaki parti ve örgütlerle ilişki kurmasını yasaklamakta, kanundaki esaslara aykırı hareket eden partileri para cezası, hapis cezası veya malvarlıklarına el konulması gibi yaptırımlarla tehdit etmektedir. Sözde kanunda bölgedeki bütün siyasi partilerin varlığı kanton yönetimlerinin iznine bağlanmakta, kanton yönetimlerinden izin almadan faaliyet yürüten partilerin kapatılacağı belirtilmektedir. PYD'nin bu adımla bölgedeki diğer Kürt siyasi partilerin faaliyetlerini sınırlandırmaya başladığı, başta Suriye Kürdistan Demokrat Partisi olmak üzere kendisine rakip olabilecek siyasi oluşumları zayıflatmaya çalıştığı gözlenmektedir.¹¹

PYD'nin Gerçekleştirdiği İnsan Hakları İhlalleri

PYD, Esed rejimi ile sağlanan eşgüdüm sayesinde 2011 yılının ikinci yarısından itibaren muhalefete destek sağlayan Suriyeli Kürt liderleri sindirmeye, infaz etmeye ve Kürtler tarafından gerçekleştirilen rejim karşıtı protesto gösterilerini bastırmaya başlamıştır. 2011-2012 döneminde PYD militanları başta Geleceğin Hareketi Partisi lideri Meşal Fazıl Temo ve Bedro aşiretinin lideri Abdullah Bedro olmak üzere Esed rejimine muhalefet eden pek çok Kürt aktivisti öldürmüş veya hapsedmiştir. PYD'nin kontrol ettiği bölgelerde, PYD'ye muhalif pek çok isim kaybolmuş veya faili meçhul suikastlara maruz kalmıştır. PYD'ye bağlı Asayiş ve YPG tarafından zorla alıkonulan kişiler sıklıkla darp edilerek sorgulanmakta, bazen de alıkonulduğu sırada öldürülebilmektedir.¹²

11 "PYD'den Rakiplerine Engel," *Al Jazeera*, 25 Nisan 2014, Erişim tarihi: 10 Temmuz 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/pydden-rakiplerine-engel>.

12 Şubat 2014'te Asayiş tarafından Rasulayn'da alıkonulan Raşvan Ataş, Mayıs 2014'te Öcalan'a hakaret ettiği gerekçesiyle Asayiş tarafından Afrin'de alıkonulan Hannan Hamdoş son dönemde gözaltı sırasında PYD militanları tarafından öldürülen tutuklular için örnek

PYD, bölgede gerek kendi aleyhinde gerekse Esed rejimi aleyhinde düzenlenen protesto gösterilerini bastırmak için sıklıkla şiddete başvurmuştur. PYD militanlarının 27 Haziran 2013 tarihinde Haseke kentine bağlı Amude kasabasında düzenlenen protestoları halka ateş açarak bastırmaya çalışması bu açıdan endişe vericidir. YPG, Amude'de halkın PYD'nin alıkoyduğu kişileri serbest bırakması için düzenlediği gösterileri ağır silahlar kullanarak bastırmaya çalışmış ve Kamışlı yolunu keserek yaralıların tedavi almalarını engellemiştir. Amude katliamında en az 6 kişi ölmüş, 50'den fazla gösterici yaralanmış ve PYD tarafından gözaltına alınan kişiler işkenceye maruz kalmıştır. *Human Rights Watch* adlı sivil toplum kuruluşunun raporu, Amude hadiselerinde YPG'nin halka ateş açtığını, protestoların ardından onlarca kişiyi zorla alıkoyduğunu, alıkonulan kişilerin aç ve susuz bırakıldığını ve darp edildiğini teyit eden görgü tanıklarının ifadelerine yer vermektedir.¹³

PYD'nin askeri kanadı niteliğinde faaliyet gösteren YPG, Suriye'de çocukları silahlı hale almaya devam etmektedir. PYD, Asayiş adını verdiği sözde kolluk kuvvetlerinde ve YPG bünyesinde 18 yaş altındaki çocukları yaygın biçimde kullanmaktadır. BM Suriye Araştırma Komisyonu Ağustos 2013'te yayımladığı raporunda Suriye'nin kuzeyinde çocukların silahlı hale alındığını teyit etmiştir.¹⁴ BM Güvenlik Konseyi tarafından Ocak 2014'te yayımlanan diğer bir raporda da PYD'nin Haseke bölgesindeki silahlı militanları içinde 14 yaşında çocuklar bulunduğu, YPG'nin Rasulayn bölgesinde çocukları çatışmalarda kullanmak üzere eğittiği yönünde bilgiler yer almıştır.¹⁵

Suriye'nin kuzeyinde gerçekleştirdiği insan hakları ihlalleri ve Kürtler üzerinde kurduğu baskı bölgede PYD kaynaklı belirgin bir rahatsızlığa yol açmış

gösterilebilir. Bkz: Human Rights Watch, *Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-Run Enclaves of Syria*, Haziran 2014, Erişim tarihi: 1 Temmuz 2014, <http://www.hrw.org/news/2014/06/18/syria-abuses-kurdish-run-enclaves>.

13 Human Rights Watch, *Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-Run Enclaves of Syria*, 44-49.

14 UN Human Rights Council, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, 16 Ağustos 2013, Erişim tarihi: 12 Haziran 2014, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A_HRC_24_46_en.DOC.

15 Report of Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic, 27 Ocak 2014, Erişim tarihi: 11 Haziran 2014, <http://childrenandarmedconflict.un.org/countries/syria/>.

durumdadır. Avrupa, Türkiye ve Irak'ta ikamet eden 115 Kürt aydınının Mayıs 2014'te yayımladığı ortak bildiri Suriye'de PYD'den kaynaklanan rahatsızlığın göstergesi niteliğindedir. Kürt aydınlar bildiride, PYD'nin Suriye'de ifade özgürlüğünü engellediğini, muhaliflere baskı yaptığını ve şiddet uygulayarak otoriter bir yapı tesis ettiğini kaydetmektedir. Aydınlar bildiride PYD'nin Suriye'de Kürtlerin ikamet ettiği bölgelerdeki boşluğu baskı ile doldurduğunu, kendisine muhalefet eden gazeteci, yazar ve entelektüelleri “hainlikle” suçlayarak etkisiz hale getirmeye çalıştığını belirtmektedir. Kürt aydınlar PYD'nin Kürt Ulusal Konseyi bünyesindeki partileri baskı ile yıldırmaya çalıştığını, PYD militanları tarafından bu partilere mensup kişilerin evlerinin sık sık arandığını, tutuklandığını ve öldürülebildiğini beyan etmiştir. Aydınlar bildire Suriyeli Kürtler olarak Esed rejimi karşısında Suriye halkının yanında yer aldıklarını, rejimin yanında yer alan PYD'nin ise Kürt siyasetinin imajını zedeleyen kara bir leke olduğunu ifade etmiştir.¹⁶

PYD ve Türkiye

Türkiye, protesto gösterileri düzenleyen halk kitlelerine ateş açan ve bugüne kadar yaklaşık 170,000 Suriyelinin ölümüne sebep olan Esed rejiminin değişmesi doğrultusundaki tutumunu sürdürmektedir. Esed rejimi bölgede İran, Irak ve Hizbullah'ın, küresel ölçekte ise Rusya, Çin ve Kuzey Kore'nin desteğiyle varlığını sürdürmeye devam etmektedir. İran'ın desteğiyle ortaya çıktığı anlaşılan Suriye'deki radikal unsurlar ise dünya kamuoyunda muhalefete kuşkuyla bakılmasına yol açmıştır. ABD'nin ve diğer Batılı devletlerin geri çekilmesi neticesinde sürüncemede kalan iç savaşta Esed rejiminin Özgür Suriye Ordusu'na karşı üstünlük sağlamaya başladığı görülmektedir. Bu konjunktürde 2013 yılından itibaren İran bağlantılı Irak Şam İslam Devleti'yle (İŞİD) çatışan PYD ise Batılı ülkeler nezdinde radikal unsurlarla mücadele eden aktör izlenimi oluşturmaya çalışmaktadır.

Türkiye, Suriye'nin kuzeyindeki gelişmeler çerçevesinde Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi üzerinden bir strateji geliştirmiş ve PYD'ye karşı Barzani ile birlikte hareket etmeyi tercih etmiştir. Türkiye'nin, PKK/KCK terör ör-

16 “Kürt Aydınların PYD İsyanı,” *Al Jazeera*, 5 Mayıs 2014, Erişim tarihi: 7 Mayıs 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/kurt-aydinlarin-pyd-isyani>.

gütünün silahsızlandırılması amacıyla başlatıldığı ilan edilen çözüm sürecini ise Suriye'nin kuzeyindeki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda yanlış bir zamanlama ile başlattığı görülmektedir. 2012 yılında güvenlik güçleri karşısındaki hezimetin ardından PKK/KCK, çözüm süreciyle birlikte sıklet merkezini Suriye'nin kuzeyine kaydırma imkânı elde etmiş ve dağ kadrosunun bir bölümünü bu ülkeye sevk etmiştir.

Türk yetkililerin PYD ile de temasa geçtiği gözlemlenmektedir. Salih Müslim Türkiye'ye davet edilmiş, Müslim'e Ankara'nın Suriye'nin kuzeyindeki gelişmelerle ilgili kaygıları aktarılmış, tek taraflı hareket etmekten kaçınması ve muhalefetle birlikte hareket etmesi tavsiye edilmiştir.¹⁷ Ancak henüz bu telkin ve tavsiyelerin etkili olduğunu gösteren emareler görülmemiştir. PYD, PKK/KCK terör örgütünün hedefleri kapsamında hareket etmeye devam etmiş, Suriye'nin kuzeyinde kendi tekelinde işleyecek özerk bir yapıya geçiş için faaliyetlerini sürdürmüştür.

KCK'nın İran ve Irak'taki Uzantıları

Örgütün Türkiye'deki ve 2011 sonrası süreçte Suriye'deki faaliyetleriyle mukayese edildiğinde Kuzey Irak ve İran'daki faaliyetleri oldukça zayıftır. Kuzey Irak'ta KYB ve Goran Hareketi, PKK/KCK'nın faaliyetlerine sıcak baksa da KDP'nin geleneksel çizgisi örgütle uyuşmamaktadır. Mesut Barzani'nin liderliği, Öcalan'ın liderliğini dikte eden KCK sistemiyle ve örgütün Kürt meselesinde tekel olma hedefiyle örtüşmemektedir. KDP ile PKK/KCK Suriye krizinde karşıya gelmekte, Barzani PYD'nin Suriye Kürtleri üzerinde tahakküm kurma hedefine karşı çıkmaktadır. Peşmerge güçlerinin varlığı ise PKK/KCK'nın silahlı kuvvetini kullanarak Kuzey Irak'ta devletleşme faaliyetlerine yönelmesini engellemektedir. Kuzey Irak'ta katıldığı seçimlerde PÇDK'nın aldığı oy sayısı birkaç binle sınırlı kalmakta, Irak Kürtleri örgütün bölgedeki uzantısına itibar etmemektedir. Dolayısıyla mevcut Kuzey Irak siyasetinde PÇDK'nın etkili olması ve “demokratik özerklik” söylemiyle KCK projesinin bu bölgedeki ayağını gerçekleştirmesi mümkün görünmemektedir.

17 “PYD Eşbaşkanı Salih Müslim İkinci Kez Türkiye'de,” *T24*, 13 Ağustos 2013, *Erişim tarihi: 13 Nisan 2014*, <http://t24.com.tr/haber/pyd-esbaskani-salih-muslim-ikinci-kez-turkiyede/236760>.

Örgütün PJAK unvanıyla İran'daki varlığı da oldukça sınırlıdır. Terör örgütü, PJAK'ın faaliyetleri için ABD'den beklediği desteği alamamış, 2011 yılında İran ordusu karşısında hezimete uğramış, Kandil bölgesindeki Casusan Tepesi'ni terk etmek zorunda kalmıştır. PKK/KCK, 2011'de İran'ın PJAK'a karşı gerçekleştirdiği askeri harekâtlarda verdiği ağır zayıyatı göz önünde bulundurarak bu ülkedeki faaliyetlerinde strateji değişikliğine gitmiş, KODAR (Doğu Özgürlük Örgütü) unvanını kullanmaya başlamıştır. Terör örgütü, KODAR yapılanmasıyla birlikte İran'daki silahlı eylemlerine ara vermiş ve rejime muhalif diğer unsurlarla birlikte sadece siyasi alanda varlık göstereceğini açıklamıştır. PKK/KCK'nın İran'daki strateji değişikliğinde, 2011'deki çatışmalar sırasında Murat Karayılan'ın yakalanmasının ve Tahran'ın Suriye krizinden dolayı örgütü Türkiye'ye karşı kullanma hedefinin etkili olduğu değerlendirilmektedir. 2013'te örgütle İran güvenlik güçleri arasında kısa süreli çatışmalar olmuşsa da, PKK/KCK mevcut konjonktürde İran'da silahlı eylemlerle netice alamayacağı yönündeki yaklaşımını sürdürmektedir.

Sonuç

PYD, Orta Doğu'da Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin mevcut toprakları üzerinde bağımsız bir devlet kurmaya çalışan PKK/KCK terör örgütünün hedefleri doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Suriye'nin kuzeyindeki PYD yapılanması bu nedenle bölgedeki diğer üç ülke gibi Türkiye'nin de milli güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit etmektedir. PYD'nin bölgede elde etmeye çalıştığı özerklik taktik ara hedef niteliğindedir ve nihai aşamada "Bağımsız Birleşik Kürdistan"ın batı bölgesini oluşturmak gayesiyle inşa edilmektedir. Türkiye'deki karar mercilerinin, Suriye'nin kuzeyindeki gelişmeleri PYD'nin nihai aşamadaki bu amacını göz önünde bulundurarak değerlendirmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin Kuzey Irak'taki Kürt yönetimiyle ilişkilerinden edindiği tecrübe doğru okunmalıdır. Kuzey Irak'taki KDP ve KYB ile etkileşime girmekle Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tehdit eden KCK'nın Suriye uzantısı ile etkileşime girmek farklı sonuçlar doğurabilir. Kuzey Irak'taki Kürt yönetimiyle Türkiye'deki Kürt nüfusu ayrılıkçı bir topluluğa dönüştürmeye çalışan PKK/KCK terör örgütünün aynı şekilde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Kuzey Irak'la ilişkilerdeki hataların tekrarlanmaması uyarısı ile desteklenen PYD'nin meşru bir aktör

olarak tanınması gerektiği yönündeki bakış açısının oldukça yanlış olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye, gerek çözüm sürecini yanlış bir zamanlama ile başlatarak gerekse PYD'ye karşı diğer Kürt siyasi oluşumları yeterince desteklememekle Suriye'nin kuzeyindeki gelişmelere tesir edememiştir. Bu nedenle, ivedilikle çözüm süreci gözden geçirilmeli, PKK/KCK'nın Türkiye'deki çatışmasızlığı Suriye'deki hedefleri için istismar etmesine müsaade edilmemelidir. Türkiye'de çözüm süreci kapsamında sınır dışına çekilme vaadini yerine getirmeyen, aksine Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde özerk bir yönetim inşa etmeye çalışan terör örgütünün devletleşme faaliyetlerine göz yumulmamalıdır. Suriye'nin kuzeyinde PKK/KCK güdümünde özerk bir yapının işlerlik kazanması ve PYD'nin Suriye Kürtleri üzerinde tahakküm kurması engellenmelidir. Türkiye'deki PKK/KCK'nın uzantısı niteliğinde faaliyet gösteren BDP ve örgüte müzahir yayın organlarının PYD propagandasına karşı, Türkiye ve dünya kamuoyu Suriye'nin kuzeyindeki gelişmelerle ilgili doğru bilgilendirilmelidir. PYD'nin, terör örgütünün Suriye'nin kuzeyinde kendi çizgisi dışındaki ve Esed rejimine muhalefet eden bütün aktörleri devre dışı bırakarak özerk bir yönetim kurmasının önüne geçilmelidir.

Kaynakça

Ahmed, Hevidar. "KNC Leader: Syrian Kurds are Disappointed by PYD's Actions," Abdülhekim Beşar'la Söyleşi, *Rudaw*, 1 Ağustos 2012, Erişim tarihi: 10 Ağustos 2012, <http://www.rudaw.net/english/interview/5030.html>.

Akın, Arda. "Esad'dan 3 Yeni PKK Kampı," *Hürriyet*, 28 Temmuz 2012. Erişim tarihi: 24 Şubat 2014. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/21086011.asp>.

Bal, İhsan. "Türkiye'de Terörle Mücadele: PKK Örneği." *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, Der. İhsan Bal ve Süleyman Özeren, (17-77). Ankara: USAK Yayınları, 2010.

Bilgin, Fevzi ve Ali Sarıhan, der. *Understanding Turkey's Kurdish Question*. Maryland: Lexington Books, 2013.

Deligöz, Önder. *KCK: Demokrasi Kılıfında Terör*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.

Erkmen, Serhat. *Suriye'de Kürt Hareketleri*. Rapor No: 127. Ankara: ORSAM, 2012.

"Esad, hapisteki PKK'lıları serbest bırakıyor." *CNN Türk*, 7 Ağustos 2012. Erişim tarihi: 25 Ocak 2014. <http://www.cnnturk.com/2012/guncel/08/07/>.

Human Rights Watch. *Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-Run Enclaves of Syria*. Haziran 2014. Erişim tarihi: 1 Temmuz 2014. <http://www.hrw.org/news/2014/06/18/syria-abuses-kurdish-run-enclaves>.

"İşte Savcı'nın KCK Şeması." *Habertürk*, 4 Nisan 2012. Erişim tarihi 13 Nisan 2014. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/730683-iste-savcinin-kck-semasi>.

Kısacık, Raşit. *Minareden Kandil'e PKK: Tarihi, Eylemleri, Stratejisi / Kürt Sorunu ve Etnik Örgütlenmeler*. Ozan Yayıncılık, 2012.

Köylü, Murat. *Son Kürt İsyanı KCK*. İstanbul: İleri Kitabevi, 2012.

“Kürt aydınların PYD isyanı.” *Al Jazeera*, 5 Mayıs 2014. Erişim tarihi: 7 Mayıs 2014. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/kurt-aydinlarin-pyd-isyani>.

Laçiner, Sedat. *Dışımızdaki PKK İçimizdeki İsrail*. İstanbul: Hayy Kitap, 2011.

Laçiner, Sedat. *Hangi PKK & Masada Kimler Var? ve Nasıl Biter?*. İstanbul: Hayy Kitap, 2012.

Orhan, Oytun. “Syria’s PKK Game.” *Today’s Zaman*, 14 Şubat 2012. Erişim tarihi: 10 Haziran 2014. <http://www.todayszaman.com/news-271361-syrias-pkk-game.html>.

Özcan, Mehmet. *Terörün Matruşkası KCK*. Ankara: Hayat Yayınları, 2012.

Özcan, Nihat Ali. *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1999.

Polat, Elif Çalışkan. *PKK Terör Örgütüne Dış Destek & Dönemsel Çerçeve-de Analizler*. İstanbul: Çatı Kitapları, 2013.

“PYD, Esad’a destek verdi karşılığında silah aldı.” *Sabah*, 30 Ağustos 2013. Erişim tarihi: 13 Nisan 2014. <http://www.sabah.com.tr/Gundem/2013/08/30/pyd-esada-destek-verdi-karsiliginda-silah-aldi>.

“PYD Eşbaşkanı Salih Müslim ikinci kez Türkiye’de.” *T24*, 13 Ağustos 2013. Erişim tarihi: 13 Nisan 2014. <http://t24.com.tr/haber/pyd-esbaskani-salih-muslim-ikinci-kez-turkiyede/236760>.

“PYD muhalif Kürtleri gözaltına aldı.” *Radikal*, 16 Nisan 2014. Erişim tarihi: 3 Mayıs 2014. http://www.radikal.com.tr/dunya/pyd_muhalif_kurtleri_gozaltina_aldi-1187033.

“PYD’den rakiplerine engel.” *Al Jazeera*, 25 Nisan 2014. Erişim tarihi: 1 Mayıs 2014. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/pydden-rakiplerine-engel>.

Report of Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic. 27 Ocak 2014. Erişim tarihi: 11 Haziran 2014. <http://childrenandarmedconflict.un.org/countries/syria/>.

Rêzîknama Partiya Yekîtiya Demoqrata (PYD) [PYD Parti Tüzüğü], 2010, http://www.pydrojava.net/ku/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=24&Itemid=73.

“Rojava'nın Toplumsal Sözleşmesi.” *Yüksekova Haber*, 18 Ocak 2014. Erişim tarihi: 13 Mart 2014. <http://www.yuksekovahaber.com/haber/rojavanin-toplumsal-sozlesmesi-1-121143.htm>.

Sandıklı, Atilla ve Ali Semin. *Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye*. İstanbul: BİLGESAM, 2012.

Semin, Ali. “Suriye Krizi, PYD ve 2. Cenevre Konferansı.” *BİLGESAM*, 5 Şubat 2014. Erişim tarihi: 13 Nisan 2014. http://www.bilgesam.org/incele/96/suriye-krizi--pyd-ve-2--cenevre-konferansi/#.U2yOroF_uf8.

Semiz, Burhan. *PKK ve KCK'nın Din Stratejisi: İdeoloji-Algı-Çatışma*. İstanbul, Karakutu Yayınları, 2013.

“Suriye Kürtleri Kandil'de.” *Al Jazeera*, 6 Mart 2014. Erişim tarihi: 13 Nisan 2014. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/suriye-kurtleri-kandilde>.

“Suriyeli Kürt Lider: PYD'nin yüzde 80'i El Muhaberat Üyesi.” *Cihan Haber Ajansı*, 23 Mayıs 2013. Erişim tarihi: 12 Nisan 2014. <http://cihan.com.tr/news/1038154-Suriyeli-Kurt-lider-PYD-nin-yuzde-80-i-El-Muhaberat-uyesi-CHMTAzODE1NC8x>.

Tanır, İlhan, Wladimir Wilgenburg ve Omar Hossino. *Unity or PYD Power Play? Syrian Kurdish Dynamics After the Erbil Agreement*. Londra: Henry Jackson Society, 2012.

Tejel, Jordi. *Syria's Kurds: History, Politics and Society*. New York: Routledge, 2008.

“Terörist Öcalan’dan Esed’e Mektup.” *TRT Haber*, 24 Kasım 2011. Erişim tarihi: 10 Nisan 2014. <http://www.trthaber.com/haber/gundem/terorist-ocalandan-esede-mektup-17456.html>.

“Tuma: ABD Yorulmamızı İstiyor.” *Al Jazeera*, 3 Nisan 2014. Erişim tarihi: 5 Mayıs 2014. <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/abd-yorulmamizi-istiyor>.

UN Human Rights Council. *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*. 16 Ağustos 2013. Erişim tarihi: 12 Haziran 2014. http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A_HRC_24_46_en.DOC.

Yavuz, Ramazan. “Kürtler Suriye’de İsviçre Yönetim Modeline Geçti.” *Hürriyet*, 13 Kasım 2013. Erişim tarihi: 25 Ocak 2014. <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/25104082.asp>.